

**Παιδαγωγικό Ινστιτούτο
Σειρά Διαδικτυακών Σεμιναρίων
«Οι εκπαιδευτικοί μιλούν για το έργο τους»
17 Φλεβάρη 2021**

Δρ. Έλενα Παπαθεράποντος - Κωνσταντίνου

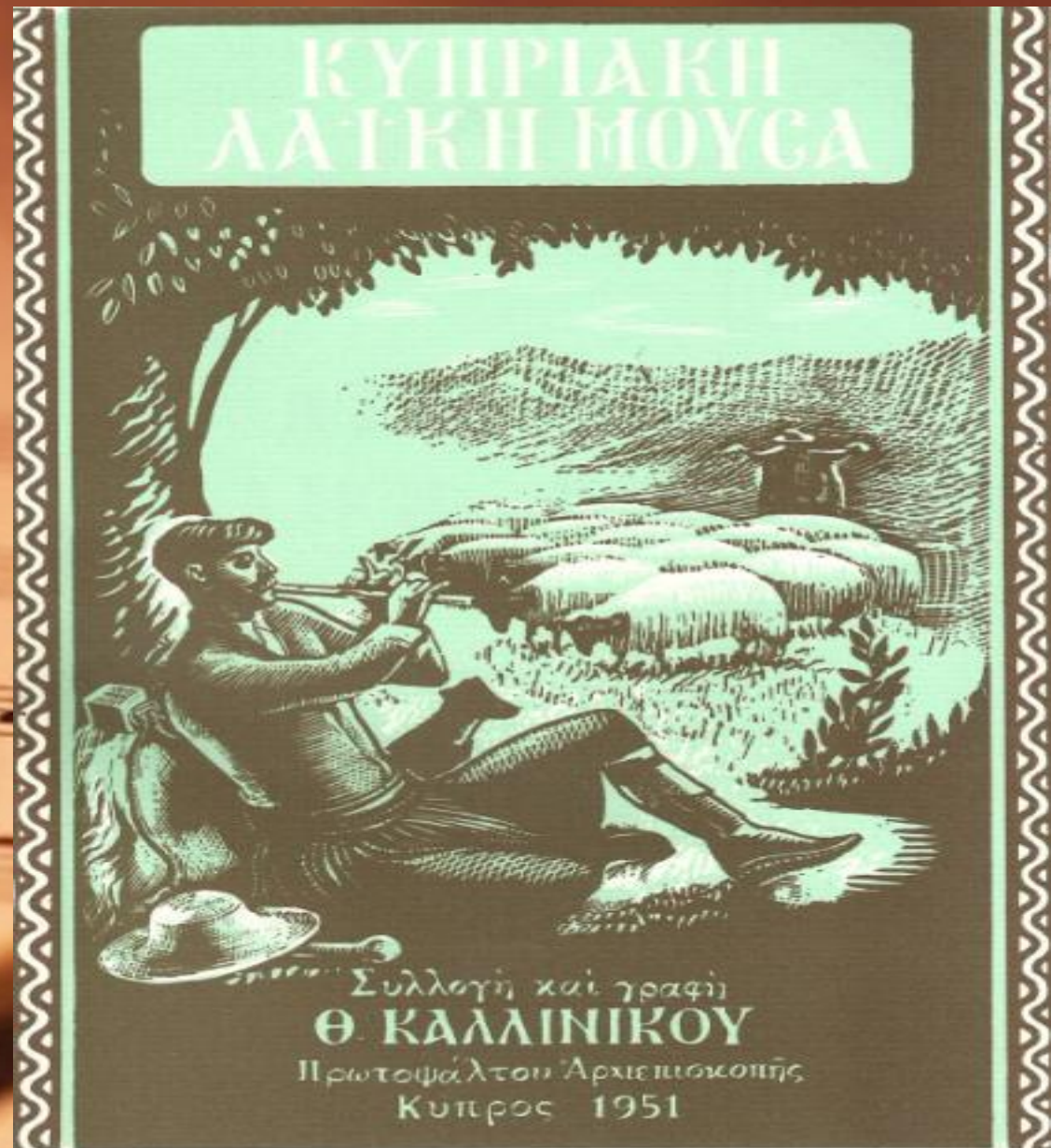
**«Εφαρμογή ενός μοντέλου άτυπης μάθησης στη
διδασκαλία κυπριακών παραδοσιακών τραγουδιών σε
σχολική τάξη»**

«Κυπριακή Λαϊκή Μούσα»

**Θεόδουλος
Καλλίνικος**

Κύπριος συλλέκτης
και μελετητής της
κυπριακής
παραδοσιακής
μουσικής της
Κύπρου.

με προβλημάτιζε η συνηθισμένη φράση των μαθητών μου...

- **«μα κυρία ε χωρκάτικα τούτα τα τραούθκια»,**
- **«δεν καταλαβαίνουμε τα λόγια, τις νότες...»!**

Σημασιολογία κυπριακής
παραδοσιακής μουσικής

Μουσική της Κύπρου

παλιές μουσικές

τη δασκάλα μας η κ. Έλενα

κυπριακά
τραγούδια

παραδοσιακά
όργανα

τραγούδια και
χοροί

τα
παραδοσιακά
μας

τα ήθη και τα
έθιμά μας τα
φανητά μας

Μέθοδος διδασκαλίας και μουσικές δράσεις στο σχολείο μου...

- Νέα αναλυτικά προγράμματα σπουδών για το μάθημα της μουσικής και σύγχρονες παιδαγωγικές προσεγγίσεις
- ενεργητική εμπλοκή όλων των μαθητών στη μουσική διαδικασία και ανάπτυξη μουσικών δεξιοτήτων μέσα από βιωματικά διδακτικά μοντέλα.

Προσκαλέσαμε ένα παραδοσιακό εκτελεστή των κυπριακών παραδοσιακών τραγουδιών μαθητή του Θεόδουλου Καλλίνικου

...όλα τα παιδιά στο τέλος της συνέντευξης ζητούσαν επίμονα αυτόγραφο από τον καλεσμένο τους...

Άτυπη μάθηση και παραδοσιακή μουσική

- Μετά από βιβλιογραφική επισκόπηση σχεδίασα και εφάρμοσα ένα μοντέλο άτυπης μάθησης το οποίο βασίστηκε στην παιδαγωγική προσέγγιση της ερευνήτριας μουσικοπαιδαγωγού Lucy Green (2008) και στη στρατηγική διδασκαλίας που είχε ακολουθήσει στις έρευνές της εφαρμόζοντας **άτυπες πρακτικές μουσικής μάθησης** κατά τη διάρκεια της διδασκαλίας του μαθήματος της μουσικής σε σχολικές τάξεις δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης.
- Η μάθηση επιτυγχάνεται με σημείο αναφοράς το μουσικό ήχο αυτόν καθ' αυτόν και όχι το μουσικό κείμενο (παρτιτούρα) και οι προτεινόμενες στρατηγικές εφαρμόζονται σε ομάδες μαθητών που δημιουργούνται σύμφωνα με τις φιλικές τους σχέσεις και στις οποίες παίζουν όλοι διαφορετικά όργανα.
- Έρευνες της Green, (2002· 2008), όπως και άλλων ερευνητών που ενσωμάτωσαν άτυπες μαθησιακές πρακτικές στη διδασκαλία μάθηση (Adams, 2014· Andrews, 2013· Benson, 2012· Davis, 2008· Kästner, 2012· Παπαζαχαρίου·2016 ·Παπαθεράπποντος 2018) έδειξαν ότι οι μαθητές μπορούν να ενεργοποιηθούν και να συμμετέχουν όλοι στη μαθησιακή διαδικασία την ώρα του μαθήματος της μουσικής όταν οι εκπαιδευτικοί τους δίνουν ευκαιρίες να ξεφύγουν από τα συμβατικά όρια της αίθουσας διδασκαλίας με το συνεχή έλεγχο από το δάσκαλο εφαρμόζοντας μη συμβατικές προσεγγίσεις.

Θεματική ενότητα «κυπριακή παραδοσιακή μουσική»

- Το μοντέλο αυτό εφαρμόστηκε σε μία τάξη δημοτικής εκπαίδευσης (τάξη μεικτής ικανότητας με 21 μαθητές διαφορετικών δυνατοτήτων, γνωστικών στυλ, μαθησιακών αναγκών και συμπεριφορών, 7 αγόρια και 14 κορίτσια) στο πλαίσιο της διδασκαλίας μάθησης της θεματικής ενότητας «κυπριακή παραδοσιακή μουσική»
- δίνοντας την ευκαιρία στους μαθητές μου στην ώρα του μαθήματος της μουσικής να μάθουν στα μουσικά τους όργανα κυπριακά παραδοσιακά τραγούδια με το αυτί χωρίς τη συνηθισμένη καθοδήγηση από εμένα αλλά μέσα από αλληλεπίδραση και συνεργασία με τους συμμαθητές τους.

Στόχοι που έθεσα

- Να δώσει στους μαθητές περισσότερα κίνητρα και να προσδώσει ευχαρίστηση στη διδασκαλία - μάθηση στην τάξη
- Να εξοικειώσει τους μαθητές με κάποια βασικά βήματα για να μάθουν να παίζουν με το αυτί, βάσει των πρακτικών των μουσικών της δημοφιλούς μουσικής
- Να προάγει την ικανότητα των μαθητών να παίζουν μουσική σε μικρές ομάδες, χωρίς να χρειάζονται μονίμως την παρουσία και την καθοδήγηση του εκπαιδευτικού
- Να βελτιώσει τη συνεργασία των μαθητών σε ομάδες
- Να βοηθήσει τους μαθητές να αναπτύξουν αυτονομία στη μάθηση τους
- Να εμπλέξει μαθητές διαφορετικών δυνατοτήτων σε κοινές δράσεις
- Να γνωριστούν με την παραδοσιακή μουσική της πατρίδας τους

Έμπνευσή μου...

- Έμπνευσή μου για την επιλογή του μοντέλου ήταν το πρόγραμμα 'Musical Futures' και συγκεκριμένα τα επτά στάδια τα οποία περιλαμβάνονται σε αυτό το ερευνητικό πρόγραμμα το οποίο είχε εφαρμοστεί για περίπου 4 χρόνια σε 21 σχολεία μέσης εκπαίδευσης στο Ηνωμένο Βασίλειο και έλαβαν μέρος 1500 μαθητές ηλικίας 13 με 14 χρονών και 32 δάσκαλοι μουσικής.
- Η προσέγγιση αυτή προέκυψε μετά από ποιοτική έρευνα, στην οποία η Green (2002) προσδιόρισε τα κοινά χαρακτηριστικά που προέκυψαν μετά από μελέτη δεκατεσσάρων μουσικών της δημοφιλούς μουσικής (popular musicians) κατά τη δική τους μουσική μαθητεία και εξέλιξη.
- Τα αποτελέσματα του προγράμματος 'Musical Futures' ώθησαν πολλά σχολεία να συνεχίσουν την εφαρμογή του δίνοντας ευκαιρίες στους μαθητές να ενσωματώνουν **άτυπες μαθησιακές πρακτικές στη διδασκαλία του μαθήματος της μουσικής.**

Οι πρακτικές αυτές βασίζονται στη μέθοδο διδασκαλίας και μάθησης της μουσικής που λαμβάνει χώρα στην καθημερινή ζωή

Είναι απλές αποτελεσματικές, ευέλικτες και ευχάριστες και μπορούν να εφαρμοστούν παντού όπου υπάρχει μουσική πράξη, ανάμεσα σε φίλους και κοινωνικές ομάδες, χωρίς προκαθορισμένους στόχους, και προσχεδιασμένα μαθήματα.

Εφαρμόζονται στην απουσία οποιασδήποτε καθοδήγησης ή συμβολής από ενήλικα.

Εφαρμόζονται σε μεγάλο βαθμό στο σπίτι.

Εφαρμόζονται σε ομάδες και χαρακτηρίζονται από συλλογικότητα, δημιουργικότητα και αυθορμητισμό.

Άτυπη μουσική μάθηση

- Η άτυπη μάθηση στη μουσική δείχνει να υιοθετείται στα αναλυτικά προγράμματα αρκετών χωρών (Väkevä, 2006). Στο νέο Αναλυτικό Πρόγραμμα Σπουδών της Κύπρου συστήνεται η χρήση άτυπων μαθησιακών μεθόδων στο μάθημα της μουσικής:
- είναι πολύ σημαντικό για τη μουσική ανάπτυξη των μαθητών να μαθαίνουν μουσική μέσα από άτυπες μαθησιακές μεθόδους (*informal music practices*). Τέτοιες άτυπες μέθοδοι εστιάζουν στην κατανόηση της μουσικής μέσα από τη βιωματική συμμετοχή σε μουσικές εμπειρίες έχοντας ως αφετηρία τις μουσικές προτιμήσεις των παιδιών και δίνοντας μεγαλύτερη έμφαση στην ανάπτυξη στρατηγικών διαδικασιών, όπου οι μαθητές κατευθύνουν μόνοι τους ή σε συνεργασία μεταξύ τους τη μάθηση, μαθαίνουν πώς να μαθαίνουν και καλλιεργούν μεταγνωστικές δεξιότητες (ΥΠΠ, 2010: 29).
- Στη Φινλανδία, Σουηδία και το Ηνωμένο Βασίλειο, έχει πλέον γίνει αντιληπτή η αναγκαιότητα της ενσωμάτωσης των πρακτικών της άτυπης μουσικής μάθησης καθώς και άλλων ειδών μουσικής πέρα από την κλασική που παραδοσιακά διδασκόταν στο μάθημα της μουσικής στο σχολείο (Väkevä, 2006· Westerlund, 2006· Lindgren & Ericsson, 2010).

Πριν την εφαρμογή του μοντέλου διερεύνησα τους τρόπους μουσικής μάθησης και διάδοσης των κυπριακών παραδοσιακών τραγουδιών κατά το παρελθόν...

- Ανέτρεξα σε πολλές καταγραφές και πολλές πηγές.
- Στόχος μου ήταν να συσχετίσω τους παραδοσιακούς εμπειρικούς τρόπους μάθησης όπως γινόταν και συνεχίζει να γίνεται μέσα στα ευρύτερα κοινωνικά πλαίσια,
- ώστε να διαμορφώσω καλύτερα τον τρόπο με τον οποίο μπορεί αυτή η προσέγγιση να τροποποιηθεί, να ενσωματωθεί και να εφαρμοστεί μέσα στο πλαίσιο της άτυπης μάθησης αλλά εντός της σχολικής τάξης.

Άτυπη μάθηση (informal learning)
Σύμφωνα με τη βιβλιογραφική επισκόπηση...

Ο χώρος παιχνιδιού

Σχολική αυλή

- Στο σπίτι

Στο σπίτι

Ποια η διαφορά από την διδασκαλία στην τυπική εκπαίδευση;

ΤΥΠΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

Οι εκπαιδευτικοί:

- Επιλέγουν οι ίδιοι το ρεπερτόριο των μαθητών τους
- Βασίζονται στη μουσική σημειογραφία, δίνουν παρτιτούρα με το τραγούδι
- Καθοδηγούν τις δραστηριότητες
- Ακολουθούν μια οργανωμένη ροή προόδου από το απλό προς το σύνθετο
- Οι επιδιωκόμενες δεξιότητες της ακρόασης, εκτέλεσης, αυτοσχεδιασμός και σύνθεσης διασπείρονται σε διαφορετικά μαθήματα

ΑΤΥΠΗ ΜΑΘΗΣΗ

Οι μαθητές:

- επιλέγουν το ρεπερτόριο τους
- Αναπαράγουν το τραγούδι τους με το αυτί χωρίς τη χρήση παρτιτούρας
- Βοηθούν ο ένας τον άλλο
- Χωρίς να το συνειδητοποιούν απλά ακούγοντας, παρακολουθώντας ο ένας τον άλλο και συζητώντας οδηγούνται σε ένα καταπληκτικό αποτέλεσμα
- Οι δεξιότητες της ακρόασης, εκτέλεσης, αυτοσχεδιασμός και σύνθεσης συνδέονται σε όλη τη διαδικασία μάθησης

Η Προσέγγιση της άτυπης μάθησης (Informal Learning Approach) όπως σχεδιάστηκε από τη Lucy Green:

έναν νέο τρόπο
σκέψης για τη
δημιουργία
μουσικής στα
σχολεία

- και έχει την ικανότητα να εμπλέκει όλους τους μαθητές στη μαθησιακή διαδικασία

Βασίζεται στην
πεποίθηση ότι η
μουσική μάθηση
είναι πιο
αποτελεσματική

- όταν οι μαθητές εμπλέκονται στη δημιουργία της μουσικής και ιδιαίτερα όταν το πάθος τους για τη μουσική αναγνωρίζεται και ενσωματώνεται μέσα στην τάξη

Στάδια προτεινόμενου μοντέλου

«Τα παραδοσιακά μας τραγούδια, η πολιτιστική μας ταυτότητα και κληρονομιά»

Στάδιο 1

Υιοθετήθηκαν τα χαρακτηριστικά του δεύτερου σταδίου της προσέγγισης της άτυπης μάθησης των *Musical Futures* «modelling aural learning» (Green, 2008).

Στάδιο 2

επεκτάθηκε σε ένα από τα σχολεία Δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης της Κύπρου εμπλέκοντας ενεργά μαθητές Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης.

Ακουστικό Υλικό...

βασικό εργαλείο στα χέρια των μαθητών

- Επιλέγηκαν δύο παραδοσιακά τραγούδια από τη συλλογή του μελετητή της παραδοσιακής μουσικής της Κύπρου Θεόδουλου Καλλίνικου (1951), και
- ένα τραγούδι από τη συλλογή του Γεώργιου Αβέρωφ (1989), τα οποία ερμήνευαν παραδοσιακοί εκτελεστές της Κύπρου και αποθηκεύτηκαν σε ένα ψηφιακό c.d ως ηχητικά αρχεία.
- Αξιοποιήθηκαν οι ερμηνείες του γνωστού Κύπριου ερμηνευτή κυπριακών Παραδοσιακών τραγουδιών Μιχάλη Ττερλικκά, ο οποίος είναι ο πιο αντιπροσωπευτικός τραγουδιστής της Κύπρου σε αυτό το είδος (Pieridou – Skoutella, 2011).

Δεύτερο cd με την πλήρη ενορχήστρωση του κάθε τραγουδιού

- Στο πρώτο αρχείο ήχου της λίστας κάθε τραγουδιού ηχογραφήθηκε η βασική μελωδία.
- Τα επόμενα αρχεία ήχου για κάθε τραγούδι περιλάμβαναν ένα ρυθμικό ή μελωδικό σχήμα το οποίο επαναλαμβανόταν για περίπου δύο λεπτά.
- Το τελευταίο κομμάτι της λίστας κάθε τραγουδιού περιλάμβανε την πλήρη ενορχήστρωσή του.
- Τα όργανα επιλέχθηκαν για να ενδυναμώσουν την εμπειρική εμπλοκή των μαθητών με την παραδοσιακή μουσική της Κύπρου και όχι για ένα καθαρά παραδοσιακό ηχητικό αποτέλεσμα

Οι ενορχηστρώσεις των τραγουδιών.....

Τρεις ελιές

Κυπριακό Παραδοσιακό

ΜΙ- ΛΑ- ΡΕ

Βιολί/Αυλός
Τραγούδι

Μεταλλόφωνο

Ξυλόφωνο

Λαούτο/
Μαντολίνο

Ταμπουτσιά

Τρεις ελιές τζιαι μιαν ντο μά ταν... α γα πώ μιαν μαυρομ...

5 ΜΙ- ΜΙ- ΛΑ- ΡΕ

Βιολ./Αυλ.
Τραγ.

Μετ.

Ξυλ.

Λαού
Μαντ.

Ταμπ.

μά ταν... Τρεις ελιές τζιαι μιαν ντο μά ταν... α γα πώ μιαν μαυρομ...

Αροδαφνούσα

Κυπριακό Παραδοσιακό

♩=88 ΡΕ ΣοΛ ΡΕ

Βιολί/Αυλός
Τραγούδι

Μεταλλόφωνο

Ξυλόφωνο

Λαούτο
Μαντολίνο

Ταμπουτσιά

♩=88

Κά τω στους πέ ντε πο ταμούς κά τω σταις πέ ντε βρού σες Έ σεις τρεις

6 ΜΙ- ΝΤΟ ΜΙ- 1. 2.

Βιολ./Αυλ.

Μετ.

Ξύλ.

Λαού/Μαντ.

Ταμπ.

κό ρες ό μο ρφς τρεις κα μα ρο φρυ δού σες Την μιαν λα

Τραγούδι του Γάμου

Κυπριακό Παραδοσιακό

♩=72

Σολ Ντο Σολ Ρε Σολ

Βιολί/Αυλός
Τραγούδι

Μεταλλόφωνο

Ξυλόφωνο

Λαούτο/Μαντολίνο

♩=72

Ταμπουτσιά

8 Ρε Σολ Σολ

Βιό/Αυλ.
Τραγ.

Μέτ.

Ξυλ.

Λαου.
Μαντ.

Ταμπ.

2

16 Σολ Ρε Σολ Ρε Σολ

Βιό/Αυλ.
Τραγ.

Μέτ.

Ξυλ.

Λαου.
Μαντ.

Ταμπ.

24

Βιό/Αυλ.
Τραγ.

Μέτ.

Ξυλ.

Λαου.
Μαντ.

Ταμπ.

29

Βιό/Αυλ.
Τραγ.

Μέτ.

Ξυλ.

Λαου.
Μαντ.

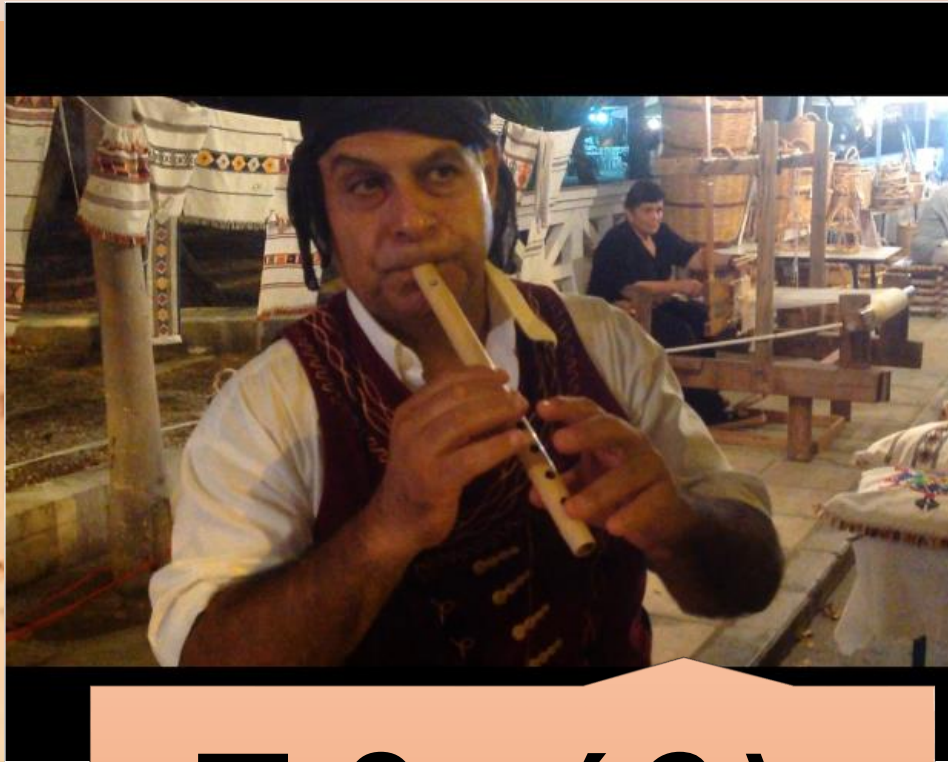
Ταμπ.

Στάδιο 1

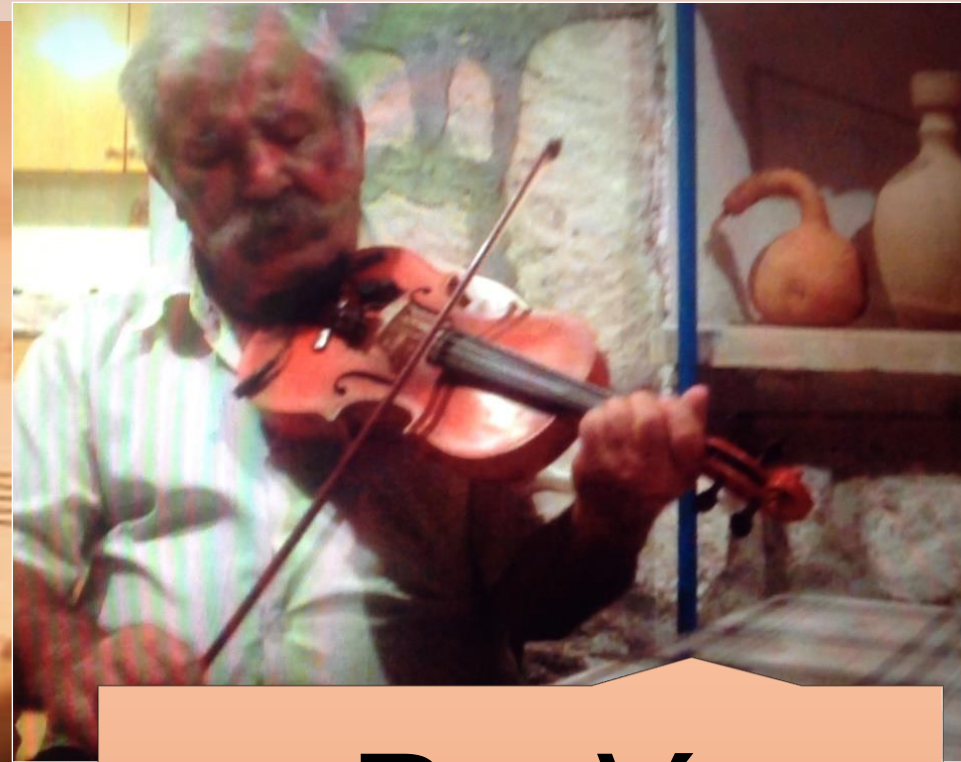
οδηγίες που δόθηκαν στους μαθητές:

- (α) να δημιουργήσουν την ομάδα τους με γνώμονα τη φιλία τους
- (β) να επιλέξουν ένα κυπριακό παραδοσιακό τραγούδι από το cd με τα προεπιλεγμένα κυπριακά παραδοσιακά τραγούδια
- (γ) να αναπαράγουν τα μελωδικά και ρυθμικά σχήματα του τραγουδιού που επέλεξαν από το δεύτερο cd που τους είχε δοθεί (ενορχηστρωμένα μέρη του τραγουδιού).
- (δ) να εκτελέσουν το τραγούδι που επέλεξαν χωρίς την συνηθισμένη καθοδήγηση από εμένα.
- Ο στόχος της εργασίας τους ήταν να αναπαράγουν κάθε μέρος (μελωδικό ή ρυθμικό σχήμα) και να παίξουν παράλληλα και συντονισμένα με την ηχογράφηση ή και χωρίς αυτή στα μουσικά όργανα που είχαν μπροστά τους.
- Μπορούσαν να ξεκινήσουν την εργασία τους με όποιο μέρος (track) του ηχογραφημένου cd θα ήθελαν, είτε με τη μελωδία είτε με την μελωδική ή αρμονική υποστήριξη του τραγουδιού.

Εισαγωγικό μάθημα: «Πώς μαθαίνουν μουσική οι παραδοσιακοί
οργανοπαίκτες της Κύπρου;»

Πιθκιάβλι

Βιολί

Προσδιόρισα τους κανόνες που θα ακολουθούσαν αποσαφηνίζοντας τα ακόλουθα:

- δεν θα δίνω οδηγίες,
- απλά θα επισκέπτομαι τις ομάδες χωρίς να κατευθύνω τη μάθησή τους, όπως συνήθιζα να κάνω.
- Θα είναι ελεύθεροι να χρησιμοποιήσουν όλα τα μουσικά όργανα που θα έχουν στη διάθεσή τους, αλλά και τη φωνή τους, καθορίζοντας οι ίδιοι τους μουσικούς ρόλους που θα έχει το κάθε μέλος της ομάδας.
- Έγινε αντιληπτό ότι θα καθοδηγούσαν οι ίδιοι τη μάθησή τους.

Ποια μαθησιακά στάδια θα ακολουθούσαν οι δικοί σας μαθητές;

Στάδια μαθησιακής διαδικασίας

Σχηματισμός ομάδων και επιλογή τραγουδιού

Πειραματισμός με τον ήχο των οργάνων και επιλογή μουσικού ρόλου

Αυτοσχεδιασμός και σύνθεση

Πρώτες προσπάθειες ταυτοποίησης φθόγγων με το αυτί

Πρώτες ομαδικές προσπάθειες μουσικής [εκτέλεσης φωνής και οργάνων](#)

Προσπάθειες συντονισμού – *χτίσιμο* του τραγουδιού

Μάθηση με το αυτί...

Η μάθηση επιτυγχάνεται με σημείο αναφοράς το μουσικό ήχο αυτόν καθ' αυτόν και όχι το μουσικό κείμενο (παρτιτούρα)

χρησιμοποιώντας διαδικασίες και πρακτικές κοντύτερα σε αυτούς με τους οποίους η παραδοσιακή μουσική της Κύπρου μαθαινόταν κατά το παρελθόν

Αποτελέσματα:

1. Στρατηγικές μουσικής μάθησης

Στοχευμένη ακρόαση ([purposive listening](#)), η οποία αφορά την ακρόαση με συνειδητό σκοπό

Εμπειρική αυτό - διδασκαλία μουσικού ρόλου ([self - education skills](#))

Μάθηση σε ομάδες ([group learning](#)), βλέπουμε πώς τα παιδιά ανακάλυψαν το μέρος που αφορούσε το ξυλόφωνο

Αλληλοδιδασκαλία ([peer-directed learning](#))

Συζητήσεις στην ομάδα (πχ. τρόπος που θα παρουσίαζαν [το τραγούδι τους](#) στην ολομέλεια, Συνήθως συζητούσαν μεταξύ τους για να αποφασίσουν [ποιος θα παίξει τι](#) στα μουσικά όργανα)

Μουσικά διαλείμματα - [Πρόβες στην αίθουσα μουσικής](#)

Αποτελέσματα:

2. Ροή μαθησιακής διαδικασίας

Επισκεπτόμουν και τις τρεις ομάδες και προσπαθούσα να διαγνώσω τις ανάγκες τους και να καταλάβω τους τρόπους, τις διαδικασίες και τις στρατηγικές που ακολουθούσαν αλλά και να τους ενθαρρύνω για ότι έκαναν και όπως το έκαναν.

Δυσκολίες που συνάντησαν: Στην αρχή δεν μπορούσαμε να συγκεντρωθούμε ούτε να συντονιστούμε γιατί ο καθένας έπαιζε το δικό του και δεν μπορούσαμε να συνεννοηθούμε καλά επειδή ο καθένας είχε τα δικά του στο μυαλό του και δεν μπορούσαμε, στη συνέχεια συγκεντρωθήκαμε, είχαν λίγο πρόβλημα τα αγόρια που δυσκολεύτηκαν αλλά τα κατάφεραν (Νάγια, γ' ομάδα).

Ο ρόλος του [αρχηγού της ομάδας](#) Εργάζονταν πιο αποτελεσματικά όταν ένα ή δύο από τα παιδιά της ομάδας κατεύθυναν την πορεία μάθησης των άλλων μελών της ομάδας τους αναλαμβάνοντας να συντονίσουν ή να αναλάβουν το ρόλο του αρχηγού στην ομάδα τους

Απόλαυση μουσικής εμπειρίας. Οι μαθητές έδειχναν να βιώνουν μοναδικές στιγμές ενθουσιασμού και απόλαυσης των εκτελέσεων τους το οποίο γινόταν φανερό με διάφορους τρόπους

[Τελική παρουσίαση του τραγουδιού](#), με τα παιδιά της πρώτης και στη συνέχεια με τα παιδιά της [δεύτερης ομάδας](#)

Λόγια που είπε στα παιδιά η δασκάλα της τάξης των μαθητών

«Ήταν μια κατεξοχήν εκπαιδευτική διαδικασία με μεγάλη αξία»,

- «δεν απέκλειε κανένα παιδί από τη μαθησιακή διαδικασία»

- **Αυτές οι μικρές αυτοδιαχειριζόμενες ομάδες** λειτούργησαν ως χώροι αποδοχής της διαφορετικότητας του κάθε μαθητή αλλά και ως πεδία μαθησιακής δράσης με ενεργή συμμετοχή από όλους.

«Εργάζονταν δημιουργικά και πρωτότυπα απολαμβάνοντας τη χαρά της μάθησης και της ανακάλυψης καινούριων δεξιοτήτων».

- «μειώθηκαν οι συγκρούσεις και εντάσεις εντός και εκτός τάξης».

Αυτή η χαρά και απόλαυση δεν έμεινε μόνο μέσα στη τάξη αλλά και «εκτός τάξης»

γιατί το ενδιαφέρον κάποιων παιδιών που συνήθως δημιουργούσαν κάποια προβλήματα στο σχολείο, κυρίως τα διαλείμματα, μετατέθηκε αλλού όπως στον καλύτερο προγραμματισμό των ενεργειών και στόχων, στις πρόβες τα διαλείμματα κτλ.

Δεύτερο στάδιο εργασίας επέκταση μοντέλου: διάδραση μαθητών διαφόρων ηλικιών

Οι μαθητές μεταβίβασαν τη διαδικασία εκμάθησης των κυπριακών παραδοσιακών τραγουδιών *με το αυτί* σε ένα άλλο μουσικό πλαίσιο.

Δεν φάνηκε να δυσκολεύει αυτή η διαδικασία τους μαθητές του Μουσικού Λυκείου, ήταν όμως μία πολύ δυνατή εμπειρία για τους μαθητές του δημοτικού.

Παρουσίασαν αυτή τη νέα δουλειά σε μία συναυλία παραδοσιακής μουσικής με καλεσμένα παιδιά [Νηπιαγωγείων](#)

Η τελική παρουσίαση πρόσφερε σε παιδιά προσχολικής ηλικίας τη δυνατότητα να έρθουν σε επαφή και να γνωρίσουν τον κυπριακό παραδοσιακό πολιτισμό μέσα από τα κυπριακά όργανα και τα παραδοσιακά τραγούδια.

Τελική παρουσίαση συλλογικής δράσης

ανάπτυξη της
συνεργατικότητας
η αίσθηση της
συλλογικότητας,

η ικανότητα
μεταβίβασης
γνώσεων και
εμπειριών τους

η παραδοχή και
αποδοχή του
λάθους,

η διαχείριση του
άγχους,

η αίσθηση της
επίτευξης στόχου,

η καλλιέργεια
θετικής στάσης για
τη μουσική

και η ανακάλυψη
δυνατοτήτων
ήταν μερικά από τα
σημαντικά στοιχεία
τα οποία
αναπτύχθηκαν
 στους μαθητές.

Απαντήσεις παιδιών όταν ρωτήθηκαν αν δυσκολεύτηκαν με τον τρόπο που μάθαιναν το τραγούδι τους:

Όχι, δε δυσκολευτήκαμε, δεν μας λαλούσες (έλεγες) τι να κάνουμε και ήταν πιο ωραίο που το βρίσκαμε μόνοι μας **(Πολύκαρπος)**.

Ήταν πολύ διασκεδαστικός αυτός ο τρόπος **(Ντίνος)**.

Νιώθαμε ότι ήμασταν ελεύθεροι **(Αντώνης)**.

Ένιωθα χαρούμενος, άρεσε μου πολλά! **(Ιωάννης)**.

Δεν είχαμε την πίεση της δασκάλας και του χρόνου **(Έφη)**.

Ήμουν πολύ χαρούμενη, μου άρεσε που ήμουν η τραγουδίστρια της ομάδας μου, πρώτη φορά τραγούδησα μπροστά σε όλους τους συμμαθητές μου **(Μαρκέλλα)**.

Έχει πλάκα αυτός ο τρόπος **(Νιόβη)**, μας άρεσε να μένουμε μόνοι μας, συνεργαζόμασταν πιο πολύ, ήταν ωραία άρεσε μου πολλά! **(Αρετή)**

με ενθουσίασε που ήμασταν μόνοι μας στην τάξη και που μπορούσαμε ελεύθερα να παίξουμε στα όργανα **(Ευρυδίκη)**.

Τι συγκράτησαν από αυτή την μουσική εμπειρία

Τώρα ανακάλυψα την ομορφιά των κυπριακών παραδοσιακών μας τραγουδιών **(Ευρυδίκη)**.

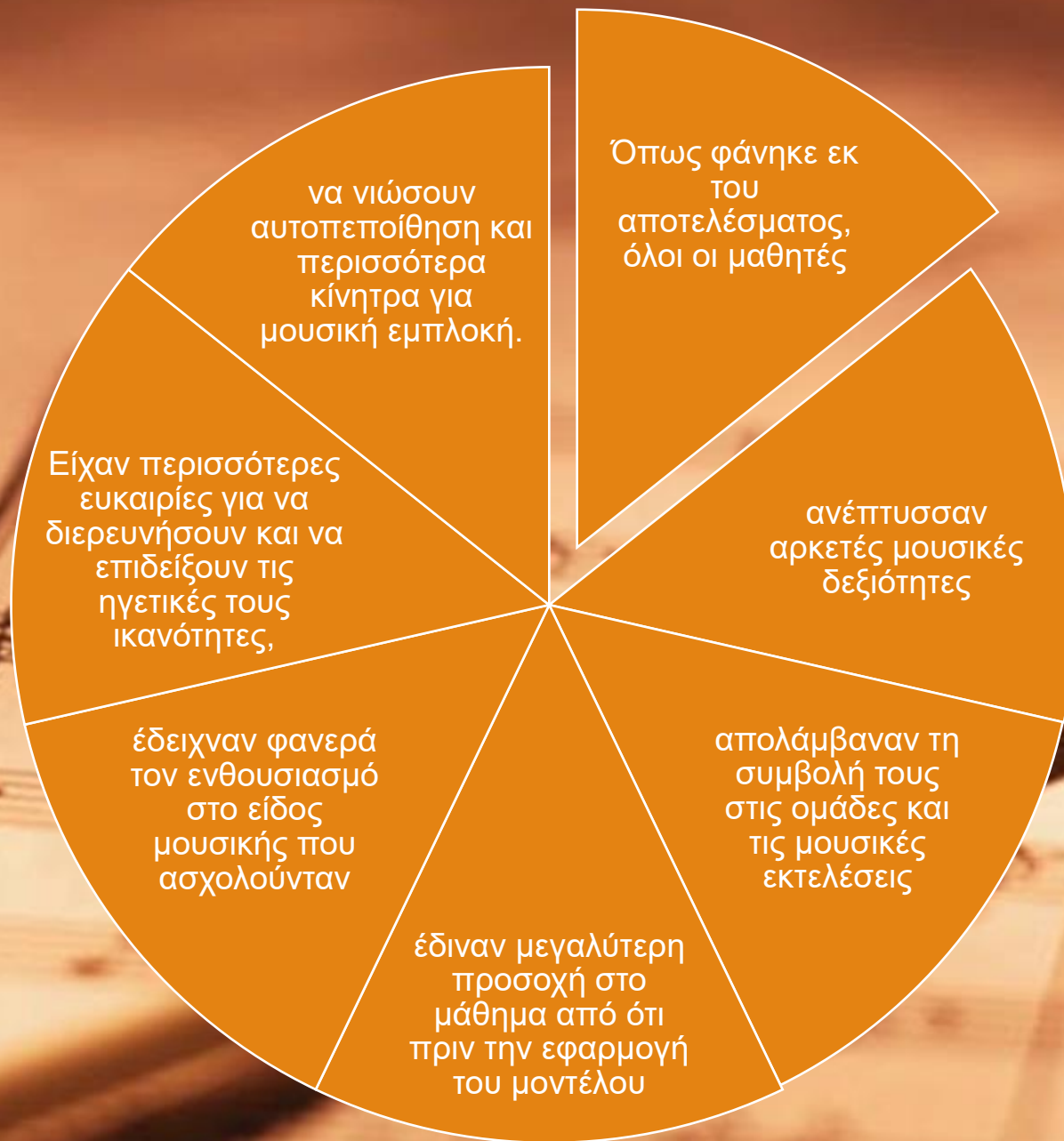
Τώρα ανακάλυψα ποια είναι τα παραδοσιακά μας τραγούδια **(Μάρθα)**.

Τώρα ανακάλυψα τον ήχο τους, έμαθα να τα παίζω και ξέρω τις μελωδίες τους, τις χορδές των οργάνων, πως είναι! **(Έφη)**.

Έδινα περισσότερη σημασία στα ποπ τραγούδια αλλά τώρα που έμαθα τόσα πολλά πράγματα για την παραδοσιακή μας μουσική θα μου αρέσει να ακούω κι αυτά τα τραγούδια **(Ιάκωβος)**.

Μου άρεσε η μουσική τους και με έκανε να αγαπήσω περισσότερα τα παραδοσιακά μας τραγούδια **(Κυριακή)**.

Τελικά εννιά τα'ακούω όσα χρόνια τζιαν περάσουν τούτα τα τραούθκια γιατί ετραούθκια της πατρίδας μου **(Ειρήνη)**.

Συμπεράσματα

Η διδασκαλία της παραδοσιακής μουσικής με τρόπους εγγύτερους στους παραδοσιακούς τρόπους μάθησης αποδείχθηκε αποτελεσματική διδακτική προσέγγιση των κυπριακών παραδοσιακών τραγουδιών.

Οι μαθητές έδειξαν μία πληθώρα τρόπων με τους οποίους θα μπορούσαν μαθητές αυτής της ηλικίας να αξιοποιήσουν στη διδασκαλία-μάθηση των κυπριακών παραδοσιακών τραγουδιών.

Συμπερασματικά, η άτυπη μουσική μάθηση φάνηκε ότι ανέπτυξε πολύτιμες μουσικές και κοινωνικές δεξιότητες στους συμμετέχοντες μαθητές και τους βοήθησε «να γνωριστούν» με την παραδοσιακή μουσική της πατρίδας τους!

Η συγκεκριμένη εκπαιδευτική προσέγγιση προσφέρεται για μαθητές Πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης επειδή:

ενθαρρύνει την συμμετοχή

αναπτύσσει την ειλικρινή επικοινωνία

καλλιεργεί τις αξίες και τις δεξιότητες της συνεργασίας, της διαλλακτικότητας και της διαπραγμάτευσης για την επίτευξη ενός κοινού στόχου

Η συγκεκριμένη εκπαιδευτική προσέγγιση

- διευκολύνει τη διδασκαλία των κυπριακών παραδοσιακών τραγουδιών
- προσφέρει σε εκπαιδευτικούς μουσικής και σε όσους δεν είναι εξοικειωμένοι με τις πρακτικές της άτυπης μάθησης, κάποια βασικά βήματα για να έχουν τη δυνατότητα να εφαρμόσουν άτυπες μαθησιακές πρακτικές στη διδασκαλία τους.
- Επιδίωξη μου είναι να προσθέσω στις υπάρχουσες εκπαιδευτικές πρακτικές της Κύπρου ένα εφαρμόσιμο και λειτουργικό μοντέλο διδασκαλίας των κυπριακών παραδοσιακών τραγουδιών

Το μοντέλο άτυπης μάθησης εφαρμόστηκε με τον ίδιο τρόπο και από τους φοιτητές του Ιόνιου Πανεπιστημίου (Τμήμα Μουσικών Σπουδών)

- Με τις εκτελέσεις τους στις ομάδες φίλων που δημιούργησαν μας απέδειξαν αυτό που η βιβλιογραφία υποστηρίζει, ότι οι άτυπες μαθησιακές πρακτικές μπορούν να εφαρμοστούν σε ένα ευρύ φάσμα πλαίσίων εμπλέκοντας ενεργά μαθητές, φοιτητές, ακόμα και εκπαιδευτικούς και πανεπιστημιακούς στη μαθησιακή διαδικασία!

- [Τρεις ελιές](#)
- [Αροδαφνούσα](#)
- [Τραγούδι του γάμου](#)

Τι μας είπαν οι φοιτητές της Α' ομάδας, *Τρεις Ελιές τζιαι μια ντομάτα. Εύκολη και ενδιαφέρουσα διαδικασία.* [Μπήκαμε στη διαδικασία της δημιουργίας](#)

Αροδαφνούσα

Βρίσκω ότι είναι θαυμάσια μέθοδος καθώς έχουμε διαπιστώσει ότι μαθαίνουμε όταν παίζουμε με άλλους, ο ένας με τον άλλο, ανταλλάζοντας εμπειρία και γνώση ή και πειραματιζόμενοι πιο άνετα και χωρίς άγχος!

- Υπήρχε βέβαια αμηχανία στην αρχή και η αίσθηση του πως θα ανταποκριθεί κανείς στην άγνωστη διαδικασία.
- Αλλά κύλησε γρήγορα και απόκτησε ροή όλη η επεξεργασία του τραγουδιού.
- Επίσης υπήρχε η αμφιβολία αν θα τα καταφέρουμε χωρίς καθοδήγηση, γιατί υπήρχαν απορίες επί της διαδικασίας, αλλά ακριβώς η απουσία καθοδήγησης και το πολύ συγκεκριμένο χρονικό πλαίσιο μας έκανε να κινητοποιηθούμε και να βρούμε τρόπους να λύσουμε τα θέματα.
- Πράγμα που θα ήθελα πολύ να βοηθήσω τους μαθητές μου να καταφέρουν στο μέλλον. Να κινητοποιούνται και να ψάχνουν, ακόμα και πριν χρειαστεί να ρωτήσουν, να τολμούν να προσπαθούν χωρίς να φοβούνται!

Γ ομάδα: Ήταν πολύ ευχάριστος τρόπος, πολύ καλή εμπειρία
Ναι ήταν ευχάριστο και ενδιαφέρον διότι απαιτούσε από εμάς περισσότερη σκέψη
και συμμετοχή στην πορεία του τραγουδιού.

Τραγούδι του γάμου

Ήταν πολύ ενδιαφέρουσα διαδικασία, όλοι συμμετείχαμε με δημιουργική περιέργεια!

- Ήταν μια προσέγγιση βήμα-βήμα καθώς αρχικά ακούσαμε το ηχητικό αρχείο πολλές φορές, και μάλιστα στα πρώτα tracks παίζαμε όλοι μαζί με κάθε όργανο που είχε ο καθένας από εμάς, για να γνωρίσουμε το τραγούδι.
- Μετά αρχίσαμε να συγκεκριμενοποιούμε τι παίζει ποιος, ανά όργανα, οπότε έπαιζαν μόνο τα όργανα που πρότεινε το ηχητικό. Τέλος το δοκιμάσαμε κάποιες φορές όλοι μαζί και μετά με τα λόγια και με τη βοήθειά σας στο τραγούδι.

- Υπήρχε συνεργασία, πολλές ιδέες και δημιουργικό χάος επίσης!
- Πολύ ωραία διαδικασία, γρήγορη επίτευξη πολλών στόχων

Θα ήθελα πολύ να δοκιμάσω μια τέτοια μέθοδο και θέλω να πιστεύω ότι οι υλικές ελλείψεις στα σχολεία (πολλά δημοτικά δεν έχουν καν αίθουσα μουσικής- ή χώρους που να μπορούν να χρησιμοποιήσουν τα παιδιά) δεν θα σταθούν εμπόδιο σε αυτό.

Απόλαυση μουσικής δημιουργίας

Μαθητές και φοιτητές απολαμβάνουν τις μουσικές δημιουργίες τους

Προσδοκούμε σε μία εκπαίδευση όπου η γνώση είναι αποτέλεσμα της βιωματικής ενασχόλησης του μαθητή με τη μουσική, και όπου η έμφαση δίνεται στην παιδαγωγική διαδικασία και όχι απαραίτητα στο αποτέλεσμα.

Η συγκεκριμένη εκπαιδευτική παρέμβαση με δίδαξε ότι ο κάθε μαθητής μπορεί να χαράξει το δικό του μονοπάτι μάθησης εκπλήσσοντας τους εκπαιδευτικούς που αμφιβάλλουν γι' αυτό (Green, 2008, 2014).

Σας ευχαριστώ για την προσοχή σας!

